

NÁVRAT 2006

---

výročná správa
annual report

V tejto publikácii nájdete fotografie Martina Marenčina z happeningu Klubu náhradných rodín. Výtvarná realizácia: Soňa Sadilková, dramaturgia: Tibor Hujdič. Dlhá Lúka, jún 2007.

Rok 2006

Rok 2006 bol rokom, keď sa k našej vízii „naplno“ pripojilo najviac ľudí za posledné roky. Zaznamenali sme nárast počtu ľudí zamestnaných v Návrate zo štrnást na dvadsaťpäť. Dvadsaťpäť ľudí zastrešuje úsilie mnohých ďalších spolupracovníkov, takže všetci spolu toto číslo niekoľkonásobne prevyšujú. Pripojili sa k nám sociálni pracovníci, psychológovia, špeciálni pedagógovia, terapeuti. Mnohí z týchto ľudí s nami šli spoločnou cestou už istú dobu popri svojej inej platenej práci a nezištne sa vkladali do spoločných projektov pomoci a podpory rodinám a deťom.

Spolu chceme presadiť, aby riešením pre každé dieťa, ktoré stratilo rodinu alebo je ohrozené jej stratou, bola znovu rodina. Táto myšlienka, ako každá vízia, je idealistická a smelá. Jej sila spočíva vo vier e, že najvlastnejšou potrebou človeka je niekomu patriť. To, čo ju robí silnou a presvedčivou, je aj podstatou jej krehkosti.

Cesta, ako to urobiť, nie je vopred daná. Vždy vidíme pred sebou iba najbližší krok či dva.

Aj tento rok sa nám ukazovali bočné cestičky, chodničky a odbočky, na ktoré sme sa vydali. Hľadanie najschodnejšej cesty si vyžaduje silných jednotlivcov, ktorí sa neboja aj neoverených trás. No úspech nestojí našťastie iba na tom.

Minule som čítala jednu peknú myšlienku: „Sila skupiny nevzniká jednoduchým sčítaním sily jednotlivcov.“ Alebo inak: „Sila skupiny je viac než súčet síl jednotlivcov.“ Ak je to tak, potom aj vízia uplatnenia princípu rodinného riešenia pre každé opustené dieťa je v dobrých rukách, ak je v rukách dobrej skupiny.

Návrat vnímam (aj) v tomto období ako formujúci sa tím s dobrým skupinovým duchom. To, či je tímom, ktorý dokáže uskutočňovať takú silnú víziu, je otázkou a výzvou do ďalších rokov.

Renáta Matejová

Návrat je špecializovaná mimovládna organizácia, ktorá pôsobí na Slovensku od roku 1993. Návrat od svojho vzniku podporuje myšlienku a realizáciu starostlivosti o ohrozené a opustené deti výlučne v rodinnom prostredí. Poskytuje komplexné odborné služby v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti a v oblasti sanácie rodinného prostredia. Našou víziou je prispieť k vytvoreniu tolerantnej občianskej spoločnosti, v ktorej bude starostlivosť o všetky deti postavená výhradne na rodinných modeloch.

Sme presvedčení, že **DIEŤA** má právo na plný rozvoj svojej osobnosti a na napĺňanie základných fyzických a psychických potrieb.

Sme presvedčení, že **RODINA** je optimálnym prostredím, v ktorom môže dieťa dozrieť v plnohodnotnú a zodpovednú bytosť. Rodina je priestor, ktorý poskytuje dieťaťu lásku, prijatie, pocit bezpečia a istoty.

Sme presvedčení, že **MEDZILUDSKÉ VZŤAHY** majú rozhodujúci význam pre kvalitu života. Pre zdravý vývoj dieťaťa majú nezastupiteľnú úlohu vzťahy s rodičmi. Dieťa potrebuje vyrastať s rodičmi – či už sú to rodičia vlastní alebo náhradní.

Návrat ako organizácia

31. decembra 2006 sme mali:

- **171 právoplatných členov,**
- **25 zamestnancov,**
- **57 externých spolupracovníkov,**
- **100 stabilných dobrovoľníkov a s ďalšími sme boli v kontakte,**
- **7 centier a 3 poradenské miesta po celom Slovensku.**

Predsedsníctvo Návratu:

Mgr. Marek Roháček, predseda

Mgr. Vladislav Matej, podpredseda (do 30. 4. 2007)

PhDr. Helena Woleková (do 30. 4. 2007)

Ing. Richard Kerekeš

PhDr. Slavoj Krupa

Bc. Alžbeta Padyšáková (od 1. 5. 2007)

Mgr. Pavel Kailing (od 1. 5. 2007)

Revízná komisia:

RNDr. Peter Paľaga, predseda revíznej komisie

Ing. Marek Markuš

Ing. Tomáš Dulovič

Navrat is a specialized non-governmental organization which has started in Slovakia in 1993. From the beginning, Navrat has supported and promoted family care for abandoned and endangered children. Navrat provides complex professional services in the area of substitute family care and in stabilization of family environments. Our vision is to contribute to the creation of accepting civic society where care for all children will be based exclusively on family models.

We believe that every **child** has the right to full personal development and the right to have all its physical and psychological needs satisfied.

We believe that **family** is the optimal environment where a child can grow into a complete and responsible person. Family is an entity, which provides the child with love, acceptance, and sense of safety and security.

We believe that interpersonal **relationships** have major significance for quality of life. Relationships with parents play a vital role in healthy development of a child. Every child needs to grow up with parents- either biological or substitute ones.

1. Substitute Family Care Programs

Navrat provides substitute families with complex services that accompany them throughout the process of substitute parenthood - from consideration of adoption, foster care or professional parenthood to its realization.

In Slovakia, around 7000 children grow up without a family, but all of them need one. There are not enough adoptive, foster and professional families to fulfill the need, which is one of the reasons why the number of children in institutional care is not significantly decreasing.

Navrat searches for new substitute parents through national media projects, community involvement, information materials, the Not Only About Adoption Infoline and online counseling.

Navrat has designed an accredited program of preparation for substitute parenthood. This program takes into account the demands on parents that are considering caring for a child with different needs based on age, physical disability or different ethnicity. It is aimed to help parents with understanding the causes and signs of psychological deprivation.

In 2006 Navrat provided 90 applicants with preparation for substitute parenthood, 20 more parents passed the first phase of process to finalize it in the next year, and 40 professional parents received specialized training. Part of them are specialized and trained in short-term parenting of infants.

With the cooperation of governmental and nongovernmental institutions, Navrat implements the most expert and ethic principles that are aimed to protect the child's best interests. In 2006, Navrat Centers gradually registered dozens of disadvantaged children. Navrat helped 41 children with transition to the family. This transition requires services such as child-parent matching, decision making, child's background recognition, and psycho-social and legal counseling.

Navrat offers the following services and support activities for substitute parents: Legal, social and psychological counseling was offered to more than 500 substitute families and 200 disadvantaged children in Navrat Centers in 2006. Specialized therapy programs were organized to help maltreated and abused children such as Children Support Groups. 160 substitute parents have participated in workshops offered as part of long-term education. Some families

1. Programy v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti

Každé dieťa si „zaslúži“ vyrastať v rodine. Najlepším riešením pre dieťa, ktoré nemôže trvalo alebo dočasne vyrastať v rodine, kde sa narodilo, je náhradná rodina. V Návrate pracujeme na tom, aby sa vždy našla rodina, ktorá sa dieťaťu ujme. Uvedomujeme si, že dieťa, i keby to bolo dieťa veľmi malé, prichádza do náhradnej rodiny spolu so svojou životnou históriou. Budúci rodičia sa cielene pripravujú na to, že budú niesť na svojich pleciach dôsledky dávnych psychických zranení dieťaťa. Počas hodín prípravy sa rozprávajú s odborníkmi i skúsenými náhradnými rodičmi o tom, ako asi vyzerá cesta, ktorú majú pred sebou. Neskôr im Návrat ponúka pomoc a podporu na ich spoločnej životnej ceste s prijatým dieťaťom.

Návrat ako *špecializovaná* organizácia poskytuje náhradným rodinám komplex služieb, ktoré sprevádzajú rodičov na ceste od prvotnej myšlienky na prijatie dieťaťa až po realizáciu rodičovstva. Návrat zabezpečí celú šírku podporných služieb podľa individuálnych potrieb rodiny. Toto spektrum zahŕňa rovnako špecializované psychologické a terapeutické služby ako i podporu ľudí v podobnej životnej situácii – iných náhradných rodičov z regiónu.

Vyhľadávanie nových náhradných rodín

Na Slovensku vyrastá mimo rodiny okolo 7000 detí. Každé jedno z nich by potrebovalo na kratší či dlhší čas alebo natrvalo náhradnú rodinu. Rodín – adoptívnych, pestúnskych alebo profesionálnych je zatiaľ málo a aj to je jedným z dôvodov, prečo sa počet detí v inštitucionálnej starostlivosti zásadne neznižuje. Výsledky prieskumu z októbra 2006 však hovoria o tom, že existujú ľudia, ktorí sa zaoberajú myšlienkou prijatia opusteného dieťaťa do vlastnej rodiny. Takýchto rodín sú na Slovensku tisíce.

Návrat sa usiluje potenciálne náhradné rodiny aktivizovať prostredníctvom

- celonárodných mediálnych projektov,
- individuálnej spolupráce s médiami,
- vydávaním a distribuovaním informačných materiálov,
- prevádzkovaním Infolinky nielen o adopcii a online poradni na www.adopcia.sk a www.babetko.sk,
- oslovovaním rodičov priamo v ich komunitách.

Návrat hľadá rodičov pre konkrétne deti. Usilujeme sa nájsť milujúce rodiny, ktoré by spolu s príspevom pomáhajúcich profesionálov vedeli pomôcť prekonať týmto deťom všetko zlé a ťažké, čo sa im v živote prihodilo. Návrat poskytuje komplexné poradenstvo pre žiadateľov a záujemcov o všetky formy náhradnej rodinnej starostlivosti.

Príprava na náhradné rodičovstvo

Náhradné rodičovstvo má oproti rodičovstvu biologickému isté špecifiká. Tento fakt reflektuje i zákon, keď ukladá budúcim náhradným rodičom povinnosť absolvovať ešte pred prijatím dieťaťa do rodiny program prípravy. Návrat má takýto program akreditovaný od roku 2001. Program vznikol na základe skúseností domácich odborníkov, ktorí spolupracujú s Návratom. Prioritou pri jeho zostavovaní bolo zohľadniť nároky na rodičov, ktorí zvažujú prijatie dieťaťa so špecifickými potrebami, či už z hľadiska veku, zdravotného postihnutia alebo odlišnej etnickej príslušnosti. Program je v rôznych svojich modifikáciách určený pre záujemcov o všetky formy náhradnej rodinnej starostlivosti.

Rodičov sprevádza na ceste prípravy psychológ a sociálny pracovník.

Program pozostáva

- z individuálnych konzultácií na témy, ako napríklad motivácia pre prijatie dieťaťa, požiadavky na osobnosť rodiča či stabilitu rodinného prostredia,
- zo skupinových zážitkových stretnutí, ktoré sú príležitosťou konfrontovať sa s rodiacom identitou náhradného rodiča.

Celým procesom sa prelína ústredná téma dieťaťa, s dôrazom na porozumenie jeho prežívaniu, pocitu opustenosti, zranenia a psychickej deprivácie.

Návrat pripravuje budúcich adoptívnych rodičov, pestúnov i profesionálnych rodičov.

Proces prípravy flexibilne prispôbujeme špeciálnym potrebám a požiadavkám rodičov.

V roku 2006:

V Návrate výrazne stúpol počet záujemcov o prípravu na náhradné rodičovstvo, čo možno považovať za ocenenie kvality odvedenej práce, odzrkadľujúcej potreby záujemcov.

Proces prípravy úspešne zavŕšilo **90 záujemcov o náhradné rodičovstvo, manželských párov alebo individuálnych záujemcov**. Ďalších **20 rodičov** prešlo v procese prípravy do ďalšieho roku. Žiadatelia sa pripravovali na úlohu

participated in the Long-term Attachment Support Programs. Dozens of other families were supported through field social work.

Support and self-help groups or clubs were organized in cooperation with the Association of Substitute Parents. These groups successfully mediate the first contact of the substitute parents with professionals.

In 2006, Navrat launched model program Peer Advisor that mentors experienced parents willing to organize self-help groups and counseling. Navrat also lectured and supervised volunteers to provide relief services needed by families.

náhradných rodičov individuálne i na niektorom z trinástich skupinových vzdelávacích stretnutí. Návrat vyškolił **40 profesionálnych rodičov**, pričom asi 25 z nich sa zameriava na krátkodobú starostlivosť o dieťa do jedného roka. Deti vo veľmi zraniteľnom veku, ktoré boli doteraz umiestňované do ústavov, tak prekonávajú jedno z najdôležitejších vývinových období v profesionálnej rodine. (Návrat sa v mnohých prípadoch následne podieľa na hľadaní stabilnej náhradnej rodiny alebo na návrate dieťaťa do rodiny biologickej.)

Sprevádzanie dieťaťa na ceste do rodiny

Návrat v spolupráci s príslušnými inštitúciami hľadá rodinné zázemie pre konkrétne deti, ktoré sú ohrozené životom mimo rodiny. Úlohu nešťátnych subjektov, akým Návrat je, vymedzuje v tejto oblasti zákon, ako aj inštitucionálna prax, ktorá na Slovensku prechádza obdobím zásadných zmien. Návrat k týmto zmenám už dlhé roky prispieva aktívnym presadzovaním odborných a etických princípov, ktoré sledujú v najvyššej možnej miere záujem dieťaťa. Naozaj dôležitou je spolupráca profesionálov zo štátneho i nešťátneho sektora, vďaka ktorej sa v konkrétnych prípadoch darí záujem dieťaťa skutočne naplňať. Naše úsilie smeruje voči deťom, ktoré sú pri hľadaní náhradného rodinného riešenia znevýhodnené pôvodom, vekom či zdravotnými problémami.

V roku 2006:

V našich Centrách sme zaregistrovali desiatky detí, pre ktoré sa príslušným inštitúciami nepodarilo sprostredkovať umiestnenie do náhradných rodín. Z nich sme **41 deťom** poskytli odborné **služby v procese ich sprevádzania na ceste do rodiny**.

V tomto procese sme týmto rodinám poskytli

- sprostredkovania dieťaťa do rodiny,
- sprevádzanie rodičov pri rozhodovaní sa o konkrétnom dieťati,
- pomoc pri orientovaní sa v informáciách o dieťati – sociálny pôvod, genetická záťaž, história dieťaťa, lekárske informácie, vplyv životných udalostí na psychický a psychomotorický vývoj dieťaťa, prognóza vývoja dieťaťa atď.,
- psychologické, sociálne poradenstvo v procese kontaktovania sa s dieťatom,
- právne poradenstvo (napr. spisovanie návrhov na súd),
- sieťovanie odborníkov v procese uľahčenia celého procesu rozhodovania rodiny a zblížovania sa s dieťatom.

V Návrate považujeme za šťastné spojenie, ak tí istí pracovníci pod jednou strechou realizujú prípravu rodičov na náhradnú rodinnú starostlivosť a zároveň hľadajú rodičov pre konkrétne deti. Z nášho hľadiska je dôležité zladovať potreby detí a očakávania žiadateľov tak, aby rozhodovanie sa konkrétnej rodiny pre konkrétne dieťa bolo čo najkompetentnejšie.

Služby a aktivity pre náhradné rodiny

Návrat bol prvou neštátnou organizáciou na Slovensku, ktorá sa zameriavala výhradne na oblasť náhradnej rodinnej starostlivosti. Poradenské služby náhradným rodinám poskytuje od roku 1993. Spočiatku sa tak dialo prostredníctvom Klubov náhradných rodín. Tradícia stretávaní sa náhradných rodín je jedinečnou príležitosťou pre vzájomnú podporu a svojpomoc náhradných rodín a prevenciu pred ich zlyhaním. Metódy špecializovaného poradenstva v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti Návrat postupne vytváral v modelových projektoch, ktoré reagovali na potreby rodín a ktoré dnes poskytujú prostredníctvom 7 odborných pracovísk.

Dnes prebieha podpora detí a rodičov v náhradných rodinách prostredníctvom nasledujúcich služieb a aktivít:

- sociálne a psychologické poradenstvo pre rodiny a pre deti,
- Infolinka nielen o adopcii a poradne na www.adopcia.sk a www.babetko.sk,
- dlhodobé vzdelávanie náhradných rodičov,
- programy pripútania v rodinách,
- terénna sociálna práca v náhradných rodinách,
- viacdňové poradenské pobyty,
- rodičovské skupiny,
- kluby náhradných rodín,
- odľahčovacie služby pre rodiny,
- sprostredkovanie materiálnej pomoci.

Trinástočná skúsenosť pracovníkov Návratu s poskytovaním poradenstva v oblasti náhradného rodičovstva sa vyprofilovala do vytvorenia viacerých programov a služieb, ktoré poskytujú komplexnú a dlhodobú podporu pre náhradné rodiny, postavenú na ich potrebách, špecifikách detí a špecifikách slovenských podmienok.

V roku 2006:

- Odborné **poradenstvo pre náhradné rodiny** bolo naďalej kľúčovou aktivitou Centier Návrat. V náročných fázach náhradného rodičovstva vyhľadalo psychologické a sociálne poradenstvo (vrátane riešenia sociálnoprávnych

otázok) v niektorom z Centier Návrat viac ako **500 náhradných rodín**. Pre lepšiu dostupnosť služieb Návrat ponúkal poradenské služby okrem stabilných štyroch Centier aj na troch poradenských miestach (v Košiciach, Trenčíne a Trnave). Pribežne sa na Návrat obracajú noví záujemcovia o rôzne služby, v uplynulom roku to bolo viac ako 90 nových rodín.

- **Poradenstvo deťom** v náhradných rodinách predstavuje špecifickú časť poradenstva rodinám. Jeho potreba vyvstala v priebehu vývoja organizácie. Stáva sa aktuálnym najmä u starších detí v období nástupu do školy či v období dospievania. Možnosť individuálneho (psychologického) poradenstva využilo viac ako **200 detí**. (Osobitnú a špecializovanú časť tvorí poradenstvo a terapia pre zneužívané či týrané deti.) **Podporný skupinový program pre deti** v náhradnej rodinnej starostlivosti sa uskutočnil v piatich skupinách pre spolu **33 detí** vo veku od osem rokov až po tínedžerov.
- **Infolinka nielen o adopcii a online poradne** na www.adopcia.sk a www.babetko.sk zvyšujú dostupnosť odborného poradenstva pre dlhšie existujúce, nové či potenciálne náhradné rodiny, ktoré nemajú prístup k odbornému poradenstvu osobne. Niektoré z rodín pokračujú v osobnom kontakte – využívajú ďalšie služby a poradenstvo Návratu alebo iných organizácií. V priebehu roka sa týmto spôsobom na Návrat nakontaktovalo a poradenstvo získalo viac ako 250 záujemcov o prijatie dieťaťa, ale aj náhradných rodín najmä v procesnoprávnych otázkach. Na Infolinku sa obrátilo aj niekoľko biologických rodín, hľadajúcich pomoc v krízových situáciách, alebo takých, ktoré v minulosti súhlasili s adopciou a teraz hľadajú svoje stratené deti. Pomoc so svojimi problémami hľadalo aj niekoľko adoptovaných detí, ktoré sa chceli dozvedieť viac o svojej minulosti. Pri riešení jednotlivých prípadov vznikla spolupráca s ďalšími odborníkmi.
- V rámci ponuky celoživotného vzdelávania pre náhradných rodičov vyškolení pracovníci Návratu uskutočnili **10 inštruktážnych školení k masážam detí** pre rodičov na rôznych miestach Slovenska. Zúčastnilo sa ich viac ako **110 rodičov**. Návrat uskutočnil **5 workshopov na tému životná história dieťaťa**, ktorých sa zúčastnilo viac ako **50 rodičov**. Po dlhšej príprave rozbehlo žilinské Centrum pravidelné **skupinové stretnutia rodičov** detí, ktoré zažili zneužívanie.
- Intenzívne poradenské a podporné služby **v období po prijatí dieťaťa** v rámci **programov pripútania** poskytovali odborní pracovníci 10 rodinám, prevažne v žilinskom regióne. Ďalšie desiatky rodín Návrat podporoval prostredníctvom **terénnej sociálnej práce a individuálneho psychologického**

kého, sociálneho a pedagogického poradenstva za účelom stabilizácie detí v rodine.

- V priebehu roka 2006 Centrá Návrat zorganizovali spolu **7 víkendových vzdelávacích seminárov a poradenských pobytov** pre náhradné rodiny, ktoré reflektovali ich aktuálne potreby v jednotlivých regiónoch. Pobytvy ponúkli rôzne obsahové zameranie – napr. využitie hry ako nástroja práce s deťmi, praktické ukážky masírovania malých detí a plávania novorodencov a batoliat. Niektoré pobytvy boli tematicky orientované na špecifické potreby detí rôznych vekových období. Odborný program pravidelného **letného rekreačno-poradenského pobytu** Návrat realizoval v spolupráci s Asociáciou náhradných rodín. Takmer 150 účastníkov z celého Slovenska absolvovalo rôzne vzdelávacie semináre a využilo aj možnosť individuálnych konzultácií s odbornými poradcami.
- Centrá Návrat aj v tomto období priebežne poskytovali rozmanitú podporu pre **Kluby náhradných rodín**, ktoré sa pravidelne stretávajú v Bratislave, Rohožníku na Záhori, Trnave, Leviciach, Banskej Bystrici, Lučenci, Žiline, Soblahove (Trenčín), Krivej na Orave, Liptovskom Mikuláši, Martine i v ďalších mestách Slovenska. Prostredníctvom klubov sa naďalej darí sprostredkovať prvý kontakt náhradných rodičov s pomáhajúcimi profesionálmi a následné poradenstvo. Rodičia využívali okrem stabilných poradcov aj odborné zázemie, ktoré ponúkali jednotlivé regióny. Návrat organizuje Kluby náhradných rodín v spolupráci s Asociáciou náhradných rodín.
- Návrat rozbehol modelový projekt s názvom **laický poradca**. Odborní pracovníci podporujú a vzdelávajú skúsených náhradných rodičov, ktorí chcú zorganizovať svojpomocné skupiny a poskytovať poradenstvo pre iných rodičov. Ľudí zapojených do tohto projektu čaká spoločná cesta formovania roly laického poradcu, ktorý rozšíri škálu ponuky služieb náhradným rodinám.
- Náhradné rodiny oceňujú i **odľahčovacie služby** poskytované školenými dobrovoľníkmi Návratu. Táto služba je náročná na vzdelávanie, vedenie a supervíziu, preto sa aj napriek veľkému záujmu poskytuje len v obmedzenej miere.
- Materiálnu podporu náhradným rodinám Návrat sprostredkoval v spolupráci s ďalšími partnermi, napríklad Asociáciou náhradných rodín, Nadáciou Rozum a Cit, Nadáciou SPACE a pod.

2. Programy stabilizácie rodiny a podpory rodičovských zručností /Sanácia rodiny v kríze/

Hoci sa Návrat roky venuje špecializovanej práci v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti, kontext nášho zamerania bol vždy jasný – na prvom mieste je prevencia a následne podpora zachovania dieťaťa v prirodzenom prostredí, v jeho primárnej rodine. Ak to nie je možné a dôjde k vyňatiu dieťaťa z rodiny, nasleduje jeho umiestnenie do niektorej z foriem náhradnej rodinnej starostlivosti. Ústavná starostlivosť je z hľadiska Návratu úplne krajným riešením.

V posledných piatich rokoch Návrat intenzívne upozorňoval práve na systémovú absenciu tzv. sanácie rodiny v kríze – formou terénnej sociálnej práce investovať do zachovania dieťaťa v pôvodnej rodine, prostredí a vzťahoch. Zároveň sme hľadali možnosť aspoň modelovo realizovať sanačné programy pre rodiny v rámci Návratu. V rámci novej legislatívy Návrat získal akreditáciu aj na túto oblasť a formou verejných obstarávaní aj možnosť financovania v priebehu roku 2006. Hlavným partnerom a objednávateľom boli úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR), niekde samospráva v zastúpení mesta a VÚC.

Sanačné programy sú zamerané na predchádzanie, obmedzenie a odstránenie vzniku krízových situácií v rodine, na podporu rodinného prostredia, kde hrozí vyňatie dieťaťa, a na obnovu rodinného prostredia, kde je dieťaťu nariadená ústavná výchova, a na ďalšie situácie vymedzené Zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a soc. kuratele.

Nižšie vám predstavíme naše **prvé skúsenosti**, ktoré vznikali prakticky len niekoľko posledných mesiacov roka 2006. Dovolíme si povedať, že na Slovensku celkovo máme s danou oblasťou veľmi malé skúsenosti, nemáme históriu, osobnosti z praxe, chýbajú prepojenie a zosieťovanie jednotlivých inštitúcií. V Návrate však radi prijímame výzvy, radi tvoríme nové programy a systémy služieb, metódy šité na našu kultúru, potreby, prostredie. Rozhodli sme sa modelovo začať (len) **v troch regiónoch**. Uprednostnili sme tie mestá a okresy, kde sme zachytili silnú motiváciu pre prácu v teréne, pre partnerskú komunikáciu a kooperáciu. V priebehu niekoľkých mesiacov vznikla zostava zaujímavých odborníkov, ktorí majú skúsenosti v príbuzných oblastiach a ktorí vždy niekoľko týždňov pracovali s konkrétnymi rodinami vo svojom regióne, počúvali, komunikovali, ponúkali, vyjednávali, facilitovali a na spoločnom stretnutí vyhodnocovali. Toto hľadanie a tvorba je fascinujúca, vrátane sklamaní

2. Programs of stabilization of the family and support of parental skills

In Slovakia, the usual community based programs of support of a family in crisis through field social work have been lacking. Návrat launched an accredited program during 2006, as one of the first organizations in Slovakia. The program is focused on prevention, limitation and removal of critical situations in families. It strives to support the family situation when danger of removing the child from its family exists or when child has already been placed in an institution.

Navrat has started activities in three regions: Bardejov, Banská Bystrica and Malacky. These activities include field social work for families with children in long-term institutional care, support for families with infants, assistance for families with one member with risk behavior (such as gambling) and others. In Banská Bystrica, Center Bazalka, which aims to support and develop parental skills, was founded with cooperation with local authorities. During summer, Navrat has organized two 10-day educational stays for children with behavioral problems.

Aiding the preserving children in their original families, relationships and surroundings was often fascinating. Knowing that Navrat, together with other organizations, was able to help keep children in their homes was rewarding and fulfilling even though everyday work was characterised by dilemmas and questions.

a ťažkostí. Ponúkame aspoň niektoré momenty z našej novej cesty z pohľadu jednotlivých regiónov. Zámerne sme vybrali pestrú mozaiku pohľadov do vznikajúcej oblasti tzv. sanácie rodín v kríze z troch regiónov Slovenska, ktorá sa naďalej rozvíja a kryštalizuje do kvality aj kvantity v priebehu roka 2007.

Centrum Návrat v Bardejove

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Bardejove bol jedným z najaktívnejších, takže už v júli bola podpísaná **zmluva o spolupráci pri posilňovaní vzťahov medzi rodičmi a deťmi v 12-tich rodinách, v ktorých bolo 29 detí.**

- Rovnako v tomto regióne sme zrealizovali prvé dva 10-dňové **výchovno-rekreačné programy** pre 19 detí zo 16 rodín, ktoré boli na jednej strane veľmi náročné, ale zároveň vytvorili silné dôverné vzťahy medzi deťmi a nami a následne aj s rodičmi detí.
- Jedným z neplánovaných „produktov“ pobytov bol vznik Klubu zvaného **Ochotka**, ktorý iniciovali a nazvali samotné deti, na ktorom sa pravidelne každý piatok stretáva 9-12 detí, kde neformálnym zážitkovým spôsobom spracúvajú svoje potreby, otázky...
- Okrem konkrétnej sociálnej práce bolo potrebné venovať v bardejovskom okrese významnú pozornosť **sieťovaniu** – hľadaniu kooperácie medzi jednotlivými inštitúciami, konkrétne medzi Mestským úradom, jednotlivými školami, políciou, komunitnými pracovníkmi atď.
- Povzbudzujúce bolo, keď sa na nás dobrovoľne, bez iniciatívy ÚPSVaR obrátili dve rodiny s piatimi deťmi so žiadosťou o pomoc, čo je pozitívne východisko z hľadiska motivácie pre zmenu v ich kritickej situácii.

Centrum Bazalka v Banskej Bystrici

Významným iniciátorom v oblasti prevencie pred odňatím dieťaťa z pôvodnej rodiny, resp. v snahe obnovy rodiny s odňatým dieťaťom, bol Mestský úrad Banská Bystrica, kde konkrétni pracovníci iniciovali vznik špecializovaného Centra Bazalka – pre rozvoj rodičovských zručností. Zriadili sme ho v júli v priestoroch, ktoré poskytlo mesto. V rámci Slovenska je líderstvo **samospráv** v danej oblasti ojedinelým javom, vďaka čomu vznikla v našej spolupráci efektívna odborná koalícia Mesta, ÚPSVaR, VÚC a MVO.

- Bazalka začala s realizáciou prvých služieb so strategickým zámerom sústrediť pôsobenie na **prevenciu** (včasnú podchytenie klientov, ktorých rodiny sú ohrozené zníženou kvalitou starostlivosti o deti, resp. odňatím detí) cez nasledovné programy:

1. skupinový preventívno-podporný program pre rodiny s deťmi do 1. roka – 3 rodiny odchovancov detských domovov so 4 deťmi,

2. program krízovej intervencie pre rodinu zvažujúcu súhlas s adopciou dieťaťa – slobodná matka s 2 deťmi,

3. asistentský program pre rodinu s rizikovým správaním člena rodiny – rozvedený otec s 2 deťmi,

4. asistentský program pre mladého dospelého po ukončení pestúnскеj starostlivosti,

5. program sprostredkovania materiálnej pomoci pre dlhodobých klientov v sanačnom programe na zvýšenie motivácie pre spoluprácu v sanácii.

- Na základe verejného obstarávania pre ÚPSVaR Banská Bystrica sme realizovali **program terénnej sociálnej pomoci pre rodiny s dlhodobou odňatými deťmi. Pracovali sme s 10 rodinami a 20 deťmi** (celkovo bolo v rodinách 60 detí).
- V rámci podporných aktivít sme vytvorili **sociálnu mapu mesta** Banská Bystrica pre účely sanácie rodín – mapa subjektov pôsobiacich na území mesta so službami prepojitelnými pre oblasť sanácie.
- Veľkou pomocou pre udržanie rovnováhy a rozvoj kvality služieb bola **svojpomocná skupina sociálnych pracovníkov** pracujúcich s rodinou, ktorá sa stretla 10-krát (boli to profesionáli z rôznych inštitúcií pôsobiacich na území mesta).
- Momenty, ktoré nás zvlášť potešili: keď sa dieťaťu zrušila ústavná výchova a vrátilo sa k rodičom; keď deti zverenú do pestúnскеj starostlivosti sa znova začali kontaktovať so svojimi rodičmi; keď po rokoch mohli prísť deti umiestnené v detskom domove na návštevu k rodičom; keď sa súrodenci premiestnili do jedného zariadenia, aby mohli žiť spolu; keď sa matka rozhodla starať o svoje novonarodené dieťa, aj keď pôvodne zvažovala súhlas s adopciou.

Centrum Návrat v Bratislave – s pôsobnosťou v Malackách

V období júl až december 2006 sme pre ÚPSVaR Malacký zabezpečovali sanáciu rodinného prostredia a podporu obnovy rodinného prostredia pre **11 detí zo šiestich rodín**. Najvýznamnejšou črtou našej práce boli každodenné dilemy a s nimi spojené otázky – **Ako to urobiť?** Toto je niekoľko z tých, ktoré sme riešili:

- **Dilema č. 1:** Budeme pracovať s rodinami na tom, ako predísť odňatiu dieťaťa, alebo s rodinami, ktoré deti už odňaté majú?
(Pri diskusiách so sociálnymi pracovníčkami ÚPSVaRu, došlo k vzájomnej dohode: pracovali sme s tromi rodinami, u ktorých hrozí vyňatie dieťaťa, a s tromi rodinami, ktoré už dieťa vyňaté majú.)
- **Dilema č. 2:** Ako nás budú chápať rodičia? Ako predĺženú „ruku ÚPSVaRu“? Budú nám dôverovať? Kde sa s rodinami stretnúť prvýkrát? Na „úrade“? U nich doma? So sociálnou pracovníčkou z ÚPSVaRu alebo bez nej?
(Modelov sme nakoniec použili viacero – podľa okolností. Ak rodina bola so sociálnou pracovníčkou v dobrom kontakte – prvé stretnutie bolo na ÚPSVaRe, ak rodina nereagovala na pozvanie, navštívili sme so sociálnym pracovníkom rodinu u nej doma. V jednom prípade sme rodičov – keďže sa vyhýbali kontaktu so sociálnymi pracovníčkami a nepoznali sme miesto ich pobytu, jednoducho „počkali“ a ponúkli im našu spoluprácu v Krízovom centre, kam chodili za svojím dieťaťom na návštevu.)
- **Dilema č. 3:** Vstup klienta do spolupráce bude dobrovoľný alebo viac-menej vynútený sociálnou pracovníčkou z ÚPSVaRu?
(S klientmi sme si dohodli „spoznávací“ čas na začiatku – spoznať sa a vyjasniť si, či môžeme byť nápomocní, či je o našu ponuku u rodičov v ich súčasnej situácii záujem. Záverom tejto „úvodnej“ fázy bola dohoda, či „áno alebo nie“, „ako“ a „čo“, „dokedy“ a „kto“...)

Sú dilemy, ktoré sa počas práce vyriešili – lebo sme našli odpoveď, ktorá „funguje“. A sú dilemy, na ktoré sme odpoveď nenašli alebo naša odpoveď „nefunguje“. To, že o týchto dilemách rozmýšľame, má jeden cieľ: v konečnom dôsledku iniciovať také zmeny, ktoré ohrozenému dieťaťu prinesú nevyhnutné bezpečie v rodine – v tomto prípade vlastnej.

3. Development of quality in the social care system of child in danger and family

The funding of Navrat was determined by the goal to make changes in the substitute family care system. During the nineties of the last century, Navrat has continually presented the need to increase the participation of variety of subjects in making substitute family care happen, to improve the quality of preparation for substitute family care and the support services for substitute families, and to bring about legislative changes. And, foremost, Navrat has presented the need to prefer family models of care for an abandoned child to institutional care. New key legislative norms were passed in the year 2005.

The year 2006 showed that Slovakia needs more than a change in legislation; it needs the change of minds of people. For Navrat it means that it is very important to continue in the work which helps return children into families and thus changes the institutional system. Navrat also contributes suggestions to the system of care for children in danger and families.

Navrat has a long-term experience with realization of innovative services and spreading lessons learned. For more than 12 years, Navrat has offered early and long-term psychological, pedagogical, social and legal intervention and counselling for substitute families. In recent years, Navrat has established Long-term Attachment Support Programs and other methods to support families during adaptation and post-adaptation period. During recent years, Navrat has tested models of short-term substitute family care and stabilisation of families in crises. Navrat organised networking, educational and supervising activities with colleagues from other organizations.

Navrat is an active member of international organisation IFCO (International Foster Care Organization). In 2006 Navrat was actively participating in national coordination of the European project Quality4children.

3. Rozvoj kvality v systéme starostlivosti o ohrozené dieťa a rodinu

Samotný vznik Návratu bol do značnej miery determinovaný aj zámerom presadiť zmeny v systéme náhradnej rodinnej starostlivosti. V deväťdesiatych rokoch minulého storočia sme vnímali potrebu zvyšovať participáciu rôznych subjektov pri realizácii náhradnej rodinnej starostlivosti, skvalitňovať prípravu na náhradné rodičovstvo, budovať podporné služby pre náhradné rodiny, meniť legislatívne zázemie, a predovšetkým uprednostňovať rodinné modely náhradnej starostlivosti pred inštitucionálnymi. Rok 2005 znamenal prelom z hľadiska prijatia kľúčovej legislatívy, pretože boli prijaté nové zákony: zákon o rodine, zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuretele, zákon na podporu náhradnej rodinnej starostlivosti a zmenami prešiel tiež zákon o rodičovskom príspevku. Svetlo sveta tak uzreli zákonné normy, ktoré pred inštitucionálnou starostlivosťou jednoznačne uprednostňujú starostlivosť o dieťa v prostredí rodiny.

Rok 2006 však ukázal, že viac ako zmenu legislatívy potrebuje Slovensko zmenu v zaužívaných stereotypoch myslenia ľudí. Pre Návrat to znamená, že je nevyhnutné naďalej trpezlivo pracovať na procesoch, ktoré umožnia, aby konkrétne deti žili svoj život v rodine. Tým, že inštitucionálny systém takéto drobné procesy s určitými úspechmi zažíva, pracuje na svojej veľkej premene. Návrat sa usiluje prichádzať so zaujímavými **podnetmi do diskusie o kvalite systému práce s ohrozenými deťmi a rodinami** a iniciovať potrebné zmeny.

Návrat má dlhoročné skúsenosti s realizáciou modelových služieb a usiluje sa šíriť skúsenosti s týmito službami medzi odbornú verejnosť. Medzi tieto inovatívne služby, na Slovensku svojho času jedinečné (*niektoré z nich, žiaľ, dodnes málo realizované*), patria okrem iných:

- aktívna ponuka včasnej psychologickej a pedagogickej intervencie pre dieťa aj rodiča,
- pomoc pri riešení zložitých sociálnoprávnych otázok spojených s náhradnou rodinnou výchovou dieťaťa,
- sieťovanie spolupracujúcich organizácií v regióne v prospech konkrétnej rodiny,
- krátkodobá náhradná rodinná starostlivosť zameraná na predchádzanie inštitucionálnej starostlivosti o deti v ranom veku,
- ucelené programy zamerané na adaptáciu dieťaťa v rodine,
- sanácia rodín v kríze.

Vzdelávanie a výmena skúseností odborníkov pracujúcich s ohrozenými deťmi a rodinami na Slovensku

Vzdelávanie a výmena skúseností v rámci organizácie i mimo nej je pre Návrat cestou, ako dosiahnuť postupné zvyšovanie kvality v systéme starostlivosti o ohrozené dieťa a rodinu. Návrat organizuje spoločné vzdelávacie, sieťovacie a supervízne aktivity s kolegami z pedagogicko-psychologických poradní a špeciálno-pedagogických poradní, krízových centier, detských domovov, úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a iných inštitúcií.

Konkrétne aktivity:

- odborné semináre,
- supervízne skupiny špecialistov v systéme sociálnoprávnej ochrany detí,
- prezentovanie praktických skúseností i nových tém na odborných fórach,
- články do odborných časopisov,
- vydávanie brožúr,
- práca s vysokoškolskými študentmi (vzdelávanie a zapojenie do praxe),
- vzdelávanie a supervízia pre dobrovoľníkov,
- supervízia pre profesionálnych rodičov a pracovníkov, ktorí s profesionálnymi rodinami pracujú.

V roku 2006:

V priebehu roka Návrat uskutočnil 4 väčšie celoslovenské semináre pre 80 odborných pracovníkov a verejnú správu. Tri z nich boli venované **programom pripútania a podporným skupinovým programom pre deti v náhradnej rodinnej starostlivosti**. Cieľom Návratu je profilovať programy pripútania a ďalšie formy podpory pre rodiny a deti v adaptačnej a postadaptačnej fáze ako nevyhnutné následné služby zvyšujúce kvalitu života prijatých detí i rodín. Ďalší vzdelávacie seminár pre odborníkov zo žilinského a trenčianskeho kraja sa venoval **téme krátkodobej starostlivosti** o deti v rodine. V regiónoch, kde sa uskutočňujú špeciálne programy pre rodiny, sa počas ich trvania konajú **pravidelné supervízne stretnutia** odborníkov. V ďalších regiónoch Návrat organizuje stretnutia spolupracujúcich odborníkov zamerané na supervíziu a prípadové štúdie.

Odborní pracovníci Návratu redakčne spolupracovali s časopisom **Nebýt sám**, ktorý je jediným periodikom na Slovensku, ktoré sa špecializuje na náhradné rodičovstvo. Reedícia brožúrky **Hľadáme rodičov** bola distribuovaná za prispenia Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny do regiónov. Priebežne sa

do škôl dostáva i brožúra **Školák v náhradnej rodine**.

Počas celého roka pracovníci Návratu poskytli desiatky **konzultácií študentom** z pedagogických fakúlt pri riešení ročníkových či diplomových prác. Ďalší študenti priebežne vykonávajú v Centrách Návratu svoju odbornú prax. Štyria interní zamestnanci Návratu externe spolupracujú ako lektori s pedagogickými fakultami vysokých škôl. Pre vyše 100 dobrovoľníkov, ktorí ponúkajú svoje služby najmä v rámci klubov náhradných rodín, alebo dobrovoľnícku výpomoc priamo v rodinách, ponúkol Návrat regionálne **supervízne stretnutia** raz do mesiaca. Návrat v spolupráci s Asociáciou náhradných rodín zrealizoval modelový dobrovoľnícky projekt – od vyhľadania, cez odborné školenie až po získavanie praktických zručností dobrovoľníka.

Vzdelávanie a výmena skúseností s odborníkmi zo zahraničia

Medzinárodná spolupráca Návratu je zameraná na prenesenie praktických skúseností zo zahraničia do našej krajiny a výmenu skúseností s realizáciou niektorých menej rozšírených programov a služieb. Sprostredkovaním skúseností zo zahraničia sa usilujeme posilniť a skvalitniť reformný proces, ktorým prechádza slovenský systém starostlivosti o dieťa.

V rámci medzinárodnej spolupráce Návrat

- vystupuje na medzinárodných fórach, kde prezentuje skúsenosti zo Slovenska,
- vyhľadáva spolupracovníkov v tematicky podobne zameraných organizáciách v okolitých krajinách,
- je aktívnym členom medzinárodnej organizácie IFCO (International Foster Care Organization),
- dlhodobo spolupracuje s organizáciou Adoptions of Southern Oregon na zavedení nových programov pomoci pre rodiny na Slovensku.

V roku 2006 sa Návrat aktívne podieľal na národnej koordinácii európskeho projektu **Quality4children** (*Kvalita pre deti – Kvalita v najlepšom záujme dieťaťa*), ktorého zámerom je formulovať štandardy starostlivosti o deti mimo rodiny. Na regionálnej úrovni rezovali skúsenosti poľských samospráv s pohotovostným rodičovstvom. Odborní pracovníci Návratu aktívne vystúpili na troch medzinárodných konferenciách. Na konferencii **IFCO** v Bratislave, na konferencii **Triadlogu** v Brne a na medzinárodnej konferencii katedry sociálnej práce **UK** v Bratislave. Na seminároch v Čechách, kam boli odborníci Návratu niekoľkokrát v priebehu minulého roka prizvaní, sa s veľkou odozvou stretla téma pripútania v spojení s detskými masážami, hrami a porozumením potreby „pripútať sa“.

4. Public relations and media projects

In communicating with public, Navrat has two basic goals: to inform about real needs of abandoned children and children in danger and to lessen the prejudice against substitute families.

In 2006, Navrat launched a national media campaign titled Adopt a substitute family! This project tried to promote better understanding of substitute families and of the support these families need. Media campaign was accompanied by a survey on opinions about substitute families. The overall reactions were positive and supportive towards substitute families. The inquiry part of the project was enforced by conducting a unique representative survey of public opinion on the topic of adoption and foster care. The sample was asked the following two questions: 1. Can you imagine that you would become an adoptive or foster parent for a child from institutional care? 2. Could the child be the one of Roma ethnicity? Eighteen percent of respondents answered positive to the first question. Eight percent of the respondents answered positive to the second question.

Navrat, in cooperation with national and regional media, made more than 300 media appearances in the year 2006.

4. Komunikácia s verejnosťou a mediálne projekty

Pri oslovovaní verejnosti prostredníctvom komunikačných a mediálnych projektov si Návrat kladie dva základné ciele:

- zvyšovať spoločenské vedomie o **skutočných potrebách** opustených a ohrozených **detí**,
- zmierňovať predsudky vyplývajúce z inakosti **náhradných rodín**.

Za posledných šesť rokov zrealizoval Návrat šesť celonárodných mediálnych kampaní:

- 2001 **(Ne)chcené deti** – cyklus dokumentárnych filmov.
- 2002 Najlepšie je s mamou a otcom – putovná výstava fotografií umiestnená vo veľkých kontajneroch na námestiach slovenských miest.
- 2004 Detský domov nie je domov. Domov je mama a oco. – otvorený dialóg na viacerých úrovniach prostredníctvom médií.
- 2005 Neobjavené detstvo – dokumentárny film Sedem magických rokov a SMS anketa Odkáž rodičom.
- 2006 *Adoptujte si náhradnú rodinu* – krátke hrané filmy *Miništrant* a *Šibačka* o tom, ako ľudia reagujú na rodinu, ktorá prijme opustené dieťa.

Zámerom bolo predovšetkým upozorniť na rodinné riešenia situácie detí, ktoré vyrastajú bez rodičov. Základný odkaz ostával rovnaký: „Opustené deti hľadajú rodičov. Je to pre nich jediné dobré riešenie. Týka sa to všetkých nás!“ Atmosféra v spoločnosti sa skutočne viditeľne posunula. Dnes už mnoho ľudí, jednotlivcov i organizácií, prispieva k tomu, že sa rozpráva, píše i koná v záujme opustených a ohrozených detí.

Zámerom projektu *Adoptujte si náhradnú rodinu* bolo prispieť k hlbšiemu **porozumeniu** myšlienke náhradného rodičovstva. Snahou bolo nielen **zvyšiť** počet ľudí, ktorí túto myšlienku zrealizujú vo svojich rodinách, ale aj **zdôrazniť dôležitosť vzťahov s okolím** pre rodiny, ktoré tento krok už spravili alebo ho zvažujú. Základom, na ktorom Návrat tradične buduje komunikáciu s verejnosťou, sú autentické príbehy. V roku 2006 to boli príbehy, ktoré určitým spôsobom nastavujú zrkadlo okoliu náhradných rodín. Vznikli dva **hrané minútové filmy** *Miništrant* a *Šibačka*. Sú o tom, čo všetko môže stretnúť rodinu, ktorá prijala opustené dieťa. V podnázve majú titulok *Príbehy otvorených dverí*. Filmy stokrát reprízovala STV na Dvojke v období približne jedného mesiaca. Dajú sa vidieť na www.adopcia.sk. Ďalšími mediálnymi partnermi kampane bol denník SME, Slovenka a internetový portál www.babetko.sk. Každý film a publikovaný príbeh sprevádzal vizuál s anketovou otázkou.

Jedným z cieľov projektu *Adoptujte si náhradnú rodinu*, ktorý Návrat zrealizoval počas roku 2006, bolo **reflektovať proces zmeny postojev verejnosti voči opusteným deťom** a rodinám, ktoré ich prijali. V rámci mediálneho projektu *Adoptujte si náhradnú rodinu* mala verejnosť na Slovensku možnosť zapojiť sa do SMS ankety s otázkou „*Co by ste povedali na to, keby vaši známi prijali do rodiny opustené dieťa?*“ Do ankety sa zapojilo 322 respondentov. Obsahovo typická – pekne formulovaná – odpoveď v jednej SMS správe znela: *Ak bol opustený malický cloviečik, ktorý nedokáže sam existovať, tak nevidím žiadny dôvod, prečo by mu nemohli ľudia s dobrým srdcom darovať lásku, istotu a pocit, že niekomu patrí a niekomu na nom zaleží. Ja sama by som si prisvojila takehoto cloviečika a dala mu vsetku svoju lásku.* (Monika, 22 rokov) Sociologička Lýdia Marošiová hodnotí, že väčšina odpovedí signalizuje predovšetkým pozitívne nastavenie, obdiv i uznanie náhradným rodinám. Väčšinou boli respondentmi ženy vo veku okolo 30 rokov. Dá sa povedať, že na anketu zareagovala kľúčová generácia, ktorá má reálnu možnosť konkrétne aj postojom ovplyvniť vývin náhradnej rodinnej starostlivosti na Slovensku.

Z minuloročnej spolupráce Návratu s denníkom SME vzišli otázky pre reprezentatívny prieskum názorov verejnosti na prijatie opusteného dieťaťa do náhradnej rodiny, ktorý realizovala agentúra MVK. Opýtaní odpovedali na dve otázky. Prvá znela: **Viete si predstaviť situáciu, že by ste si adoptovali** alebo vzali do pestúnskej starostlivosti dieťa z detského domova? Kladne odpovedalo **18 percent** opýtaných. Tejto myšlienke sú najviac naklonení respondenti vo vekovom intervale 30-40 rokov (24 percent) a viac ju pripúšťajú ľudia s vysokoškolským vzdelaním. Na druhú otázku: Mohlo by byť dieťa, ktoré by ste si adoptovali alebo vzali do pestúnskej starostlivosti rómskeho pôvodu?, odpovedalo kladne 8 percent respondentov.

Sociologička Iveta Radičová sa k téme a výstupom projektu *Adoptujte si náhradnú rodinu* vyjadřila: „Slovenské rodiny čoraz častejšie vnímajú náhradnú rodinnú starostlivosť a adopciu ako realitu Slovenska. Potenciál náhradného rodičovstva je pritom viazaný na hodnoty otvorenej spoločnosti i rodiny a presahu naplnenia zmyslu života za hranice biologickej rodiny. Rozhodnutie pre takýto krok je ešte stále robené pod vplyvom pretrvávajúceho názoru a postoja voči zdvojenému znevýhodneniu týchto detí: sú nechcené a väčšinou nechcené rómske. Najsilnejší spôsob zlomenia týchto stereotypov je **zdieľanie pozitívnych zážitkov a skúseností.**“

Projekt *Adoptujte si náhradnú rodinu* sa mohol uskutočniť vďaka spolupráci s mnohými ľuďmi a organizáciami. Ďakujeme predovšetkým Kontu Orange, n.f., generálnemu partnerovi projektu!

Publikácie a filmové dokumenty

Brožúrky

- **Hľadáme rodičov alebo Aj opustené deti potrebujú rodinu**
Roháček, M.; Matej, V., Návrat a MPSVR SR, Bratislava 1996, 2001, 2005
- **Zvykáme si jeden na druhého alebo Nová náhradná rodina v procese adaptácie**
Roháček, M.; Priehradná, D.; Matejová, R.; Matej, V., OZ Návrat a MPSVR SR, Bratislava 1998, 2006
- **Školák v náhradnej rodine**, brožúra pre učiteľov
Sládeková, E., Návrat, Bratislava 2005

Knihy

- **Ďa hľadá mamu**
Mojžišová, Z. (Ed), Návrat a Artforum, Bratislava 2004
- **Adopcia – vzťah založený na sľube**
Schooler, J. E., Návrat domov, Bratislava 1999
- **Pošlete ma preč?**
Detský sprievodca: adopcia
Nystrom, C., Návrat a Porta libri, Bratislava 2004
- **Dovidenia, teta Anka.**
Detský sprievodca: úmrtie v rodine
Nystrom, C., Návrat a Porta libri, Bratislava 2005
- **Dedo, vyzdravieš?**
Detský sprievodca: starnutie blízkych
Nystrom, C., Návrat a Porta libri, Bratislava 2005
- **Mám Ťa rád, ocko.**
Detský sprievodca: rozvod
Nystrom, C., Návrat a Porta libri, Bratislava 2004

Odborné publikácie

- **Profesionálny rodič, alebo guľatá kocka**, odborná brožúra
Matej, V. (Ed.), Návrat a MPSVR SR, Bratislava 2000

Filmové dokumenty

- **7 magických rokov**
réžia: Marek Šulík, 52 min, Návrat 2005
- **(Ne)chcené deti (1. – 5. diel)**
réžia: Marek Šulík, Mário Homolka, Jaro Vojtek, Juraj Lehotský, Peter Filo a Milan Balog, 70 min, Návrat 2001

MaxAudit, s.r.o., I. mája 18, 010 01 Žilina

Správa nezávislého audítora pre správu nedej organizácie Návrh, občianske združenie, Bratislava

Ukážuční sme audít príložené účtovnej zvierky organizácie Návrh, občianske združenie, Bratislava ktorá obsahujú súvahu k 31. decembru 2006, výkaz ziskov a strát a poznámky za rok končiaci k tomuto dátumu, ako aj prehľad významných účtovných záznam a účtovných metód a ďalších vyvetľujúcich podmienok.

Zodpovednosť vedenia organizácie za účtovnú zvierku

Vedenie organizácie je zodpovedné za zostavenie a objektívnu prezentáciu tejto účtovnej zvierky v súlade so zákonom o účtovníctve č. 431/2002 Z.z. v znení jeho dodatkov. Táto zodpovednosť zahŕňa návrh, implementáciu a zachovávanie interných kontrol relevantných pre prípravu a objektívnu prezentáciu účtovnej zvierky, ktorá neobsahuje významné nesprávosti v dôsledku podvodu alebo chyby, ďalšej výber a uplatňovanie vhodných účtovných záznam a účtovných metód, ako aj uplatňovanie účtovných odhadov priradených za daných okolností.

Zodpovednosť audítora

Náhou zodpovednosťou je výjadť názor na túto účtovnú zvierku na základe nášho auditu. Audit sme uskutočnili v súlade s Medzinárodnými auditorskými štandardmi. Podľa týchto štandardov máme zodpovedť efektívne požiadavky, napríklad a vykonať audit tak, aby sme získali primerané uistenie, že účtovná zvierka neobsahuje významné nesprávosti.

Súčťou auditu je uskutočnenie postupov na získanie auditorských dôkazov a sumár a údajov vykazujúcich v účtovnej zvierke. Zvrhnuté postupy zberia od rozhodnutia audítora, vrátane posúdenia náho významných nesprávosti v účtovnej zvierke, či už v dôsledku podvodu alebo chyby. Pri posudzovaní tohto náho audítora berie do úvahy interné kontroly relevantné pre zostavenie a objektívnu prezentáciu účtovnej zvierky v účtovnej jednotke, aby mohol nevhodné auditorské postupy vzhľadom na daných okolnosti, nie však za účelom vyjadrenia názoru na účinnosť interných kontrol účtovnej jednotky. Audit ďalej obsahuje zhodnotenie vhodnosti použitých účtovných záznam a účtovných metód a primeranosti účtovných odhadov uplatňovaných manažmentom, ako aj zhodnotenie prezentácie účtovnej zvierky ako celku.

Sme preveďobaní, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočné a vhodné východisko pre náš názor.

MaxAudit, s.r.o., I. mája 18, 010 01 Žilina

Názov

Podľa nášho názoru účtovná zvierka poskytuje pravdivý a objektívny pohľad na finančnú situáciu organizácie Návrh, občianske združenie, Bratislava, na výsledky jej hospodárenia a peňažné toky za rok končiaci k danému dátumu v súlade so zákonom o účtovníctve.

22. mája 2007

MaxAudit, s.r.o.,
I. mája 18
010 05 Žilina, Suš17945/L
Licencia SKAU č. 299
010 01 Žilina

Ing. Erik Kalbal
Zodpovedný audítor
Licencia SKAU č. 924

Výkaz ziskov a strát k 31.12.2006

ÚČET	NÁKLADY	VÝNOSY
*501 Materiálové náklady	487 771,00 Sk	
*502 Spotreba energie	30 687,00 Sk	
*511 Opravy a údržba	63 700,00 Sk	
*512 Cestovné	175 096,00 Sk	
*518 Ostatné služby	2 351 913,00 Sk	
*521 Mzdové náklady	3 326 413,00 Sk	
*524 Záonné sociálne poistenie	1 053 132,00 Sk	
*527 Záonné sociálne náklady - sociálny fond	117 797,00 Sk	
*532 Daň z nehnuteľnosti	972,00 Sk	
*538 Ostatné dane a poplatky	4 131,00 Sk	
*545 Kurzové straty	-701,50 Sk	
*551 Odpisy investičného majetku	227 069,00 Sk	
*546 Dary	10 550,00 Sk	
*549 Ostatné náklady	54 129,50 Sk	
*556 Záonné rezervy	45 355,00 Sk	
*591 Daň z príjmu	339,00 Sk	
*649 Iné ostatné výnosy		139 985,00 Sk
*644 Úroky z účtov v banke		3 224,00 Sk
*655 Výnosy z krátkodobého majetku		23 385,00 Sk
*662 Granty		2 008 107,00 Sk
*662 Prijaté príspevky od právnických osôb		605 308,00 Sk
*662 Dotácie ÚPSVR - sanácia, NRS		1 374 420,50 Sk
*663 Prijaté príspevky od fyzických osôb		851 440,00 Sk
*664 Prijaté členské príspevky		3 295,00 Sk
*665 Príspevky z podielu zaplatenej dane - 2 %		1 489 348,00 Sk
*688 Mimoriadne výnosy		7 270,00 Sk
*691 Dotácie VÚC		1 899 000,00 Sk
Zisk	7 948 353,00 Sk	8 404 782,50 Sk

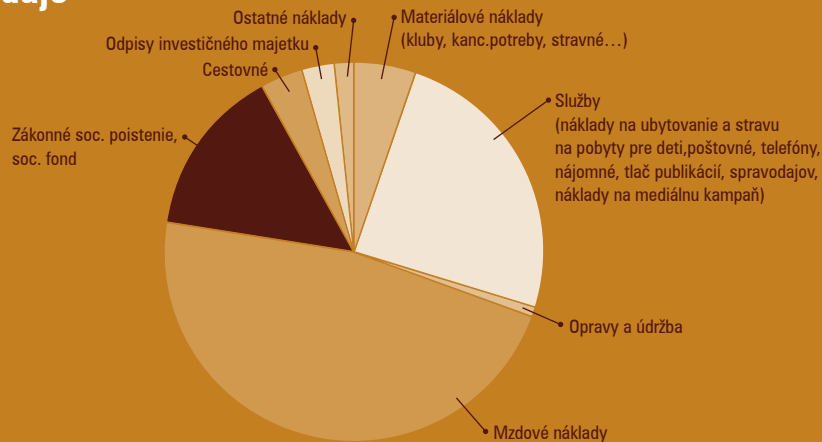
Súvaha k 31.12.2006

ÚČET	AKTÍVA	PASÍVA
*018 Drobný NIM	10 990,00 Sk	
*021 Budovy, haly a stavby	1 606 727,00 Sk	
*022 Stroje, prístroje a zariadenia	222 293,00 Sk	
*023 Dopravné prostriedky	1 074 429,00 Sk	
*028 Drobný hmotný investičný majetok	22 484,00 Sk	
*078 Oprávky k drobnému NIM		10 990,00 Sk
*081 Oprávky k budovám, halám a stavbám		708 255,00 Sk
*082 Oprávky k strojom, prístrojom a zariadeniam		222 293,00 Sk
*083 Oprávky k dopravným prostriedkom		478 361,00 Sk
*088 Oprávky k drobnému IM		22 484,00 Sk
*112 Materiál na sklade	109 415,50 Sk	
*211 Pokladňa	48 668,00 Sk	
*213 Ceniny		
*221 Peniaze na BÚ	2 466 542,00 Sk	
*261 Peniaze na ceste		-5 000,00 Sk
*311 Odberatelia	7 616,00 Sk	
*315 Ostatné pohľadávky	347 800,00 Sk	
*321 Dodávatelia		5 611,00 Sk
*323 Krátkodobé rezervy		45 355,00 Sk
*325 Ostatné záväzky		4 892,00 Sk
*331 Záväzky voči zamestnancom		51 019,00 Sk
*335 Pohľadávky voči zamestnancom	9 390,50 Sk	
*336 Záväzky voči poisťovniam		-8 337,00 Sk
*341 Daň zo závislej činnosti		-14 344,00 Sk
*381 Náklady budúcich období	22 389,00 Sk	
*384 Výnosy budúcich období		1 447 625,50 Sk
*389 Dohadné účty		2 899,00 Sk
*914 Ostatné fondy		8 000,00 Sk
*956 Sociálny fond		40 183,00 Sk
*932 Hospodárske výsledok minulých rokov		2 472 028,00 Sk
*963 Výsledok výpočtu		456 429,50 Sk
	5 948 744,00 Sk	5 948 744,00 Sk

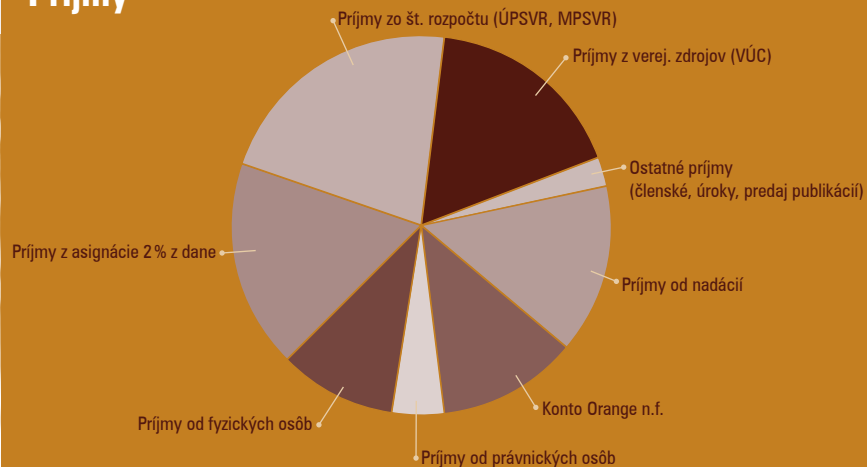
PRÍJMY NÁVRAT, O.Z. ZA ROK 2006 v tis. Sk

MPSVR SR	450
Bratislavský samosprávny kraj	700
Banskobystrický samosprávny kraj	249
Žilinský samosprávny kraj	250
Košický samosprávny kraj	250
Komunitná nadácia mesta Banská Bystrica	7
Nadácia pre deti Slovenska	95
Konto Orange, n.f.	1000
ÚPSVR - sanácia, NRS	1374
Európsky sociálny fond - absolventská prax	8
Nadácia SOČIA	200
Geneva Global	918
Spolu ostatné príjmy od organizácií	376
Spolu príjmy od súkromných osôb	851
Príjmy z asignácie 2% dane	1489
Členské príspevky	3
Úroky z účtov v banke	27
Ostatné	157
SPOLU	8404

Výdaje

Príjmy

Vážime si pomoc všetkých, ktorí podporili aktivity NÁVRATU v roku 2006 dobrovoľnou prácou, členskými príspevkami, finančnými a nefinančnými darmi.

Naša vďaka patrí okrem mnohých ďalších aj:

Konto Orange, n. f. (dlhodobé strategické partnerstvo spojené s finančnou podporou projektov),
Orange Slovensko, a. s. (Infolinka nielen o adopcii, dlhodobé zabezpečenie komunikačných služieb),

Artforum (dlhodobá zľava na knihy, bezplatná inzercia a prenajímanie priestorov),

BMB Leitner, Renáta Bláhová (podpora pri získaní 2% z asignácie dane),

Tatra banka, a. s. (podpora pri získaní 2% z asignácie dane),

Capgemini (podpora pri získaní 2% z asignácie dane),

Rajo, a. s. (šírenie výzvy „Hľadáme rodičov“ na škatuliach mlieka),

Grafické štúdio compART (grafické návrhy a spracovanie Spravodaja),

iLeo/DMMS Bratislava s. r. o. (bezplatné direct mail služby),

Euro Office s. r. o., Ján Hornáček (zabezpečenie kancelárskych potrieb),

Tomáš Dulovič (sprostredkovanie finančnej a materiálnej pomoci),

HVB Bank (podpora pri získaní 2% z asignácie dane),

Anja (podpora pri získaní 2% z asignácie dane),

Selecta (zapojenie zamestnancov do podpory Návratu a náhradných rodín).

Najvýznamnejšie finančné dary:

Konto Orane, n. f., pán Andrej Jankuliak, pán Peter Paľaga, pán Allan Bohm, zamestnanci spoločnosti Capgemini, pán Daniel Buchta, pán Pavol Pobiecky, pán Peter Pikula, pán Rastislav Kitta, pani Mária Majtánová, pán Ján Giertli, pán Ondrej Kobil, pán Štefan Ondrišák, rodina Petrincová, pán Kirschenbaum, pán Betina, pani Špániková, pani Dugasová, pán Jakubík, pán Brhlík, pani Volárová, pani Múčková, pán Jurík a pani Šotkovská.

Ceníme si každý, aj zdanlivo malý dar, už či je finančný, alebo vecný.

Veľkú hodnotu má pre nás práca dobrovoľníkov, ktorú je ťažké vyčíslit.

Pri použití ohodnotenia vo výške minimálnej mzdy dosahuje práca a pomoc dobrovoľníkov hodnotu niekoľko 100 000 korún.

konto orange

compART

Centrá pre náhradnú rodinnú starostlivosť a centrá pre rozvoj rodičovských zručností

■ Návrat / Centrum Návrat v Bratislave
Šancová 42, 811 05 Bratislava
Tel./fax: 00421-2-5249 92 76,
tel.: 00421-2-5244 43 61

Infolinka nielen o adopcii 0907 80 80 80

navrat@navrat.sk
www.navrat.sk, www.adopcia.sk

■ Poradenské miesto Návrat v Trnave
Trhová 2, 917 01 Trnava
(pre rozvoj rodičovských zručností)
Mobil: 0918/391 266
(pre náhradnú rodinnú starostlivosť)
Mobil: 0904/911 400
e-mail: navrat@navrat.sk

■ Centrum Návrat v Banskej Bystrici
Komenského 21, 974 94 Banská Bystrica
Tel./fax: 048/414 38 97, 0907/518 180
e-mail: navratbb@navrat.sk

■ Centrum rodičovských zručností Bazalka
Majerská cesta 65, 974 01 Banská Bystrica
Mobil: 0918/653 817
e-mail: bazalka@navrat.sk

■ Centrum Návrat v Žiline
Predmestská 24, 010 01 Žilina
Tel./fax: 041/723 4273
e-mail: navratza@navrat.sk

■ Poradenské miesto Návrat v Trenčíne
Soblahov č. 393, 913 38 Trenčín
Osobné konzultácie prosíme dohodnúť
na tel. čísle 0907/706523

■ Centrum Návrat v Prešove
Bayerova 8, 080 01 Prešov
Tel./fax: 051/7711 679
e-mail: navratpo@navrat.sk

■ Poradenské miesto Návrat v Košiciach
Szakkayho 1, 040 01 Košice
Tel.: 055-6253 149
Mobil: 0918/085 024
e-mail: navratke@navrat.sk

■ Centrum Návrat v Bardejove
Radničné nám. 12, 085 01 Bardejov
Tel.: 054-4795 498
Mobil: 0918/653 818
e-mail: navratbj@navrat.sk

ĽUDOVÁ BANKA BRATISLAVA, Č. ÚČTU: 4000 458 116/3100
IČO: 31746209

Návrat, o. z. je registrované na MV SR pod číslom VVS/1-900/90-10539.
Návrat poskytuje služby ako akreditovaná organizácia – na základe rozhodnutí MPSVaR SR
číslo 1993/2006-I/21 AK a 28630/2006-I/21 AK

